

6. Куракін О. М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 35, Т. 1, Ч. 2. С. 46–49.
7. Куракін О. М. Механізм правового регулювання: теоретико-правова модель : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2016. 40 с.
8. Гладкий В. В. Ознаки правового механізму забезпечення антикорупційної безпеки. *Сучасні погляди на реформування законодавства: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Полтава, 25–26 жовтня 2018 р.)*. Херсон : Молод. вчен., 2018. С. 62–66.
9. Швець В. О. Проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2020. 445 с.
10. Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Гельветика, 2019. 406 с.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.2.53>

РОЇК В.А.

**РОЗВИТОК АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
В ЧАСТИНІ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ ЗАХИСТУ
ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ЯК СУБ'ЄКТА ПРОТИДІЇ МАСОВИМ ЗАВОРУШЕННЯМ**

**DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE LEGISLATION IN PART OF IMPROVING
THE ACTIVITIES OF THE DEPARTMENT OF PROTECTION OF THE INTERESTS
OF SOCIETY AND THE NATION OF THE NATION OF THE NATION**

В статті автором розглянуто актуальну проблему розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення діяльності департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції як суб'єкта протидії масовим заворушенням. Мета статті – визначити і охарактеризувати напрямки розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення діяльності департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції як суб'єкта протидії масовим заворушенням. Фундаментом у демократичній державі, де діє верховенства права, є захист свободи слова та проведення мирних масових зібрань. Дослідження специфіки організації правоохоронної діяльності органів національної поліції стосовно забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення масових заходів потребує суттєвого перегляду, виявлення найбільш типових помилок, що трапляються на практиці і вироблення пропозицій розвитку адміністративного законодавства України. Поняття масові заворушення можна охарактеризувати як агресивні і радикальні дії осіб у складі натовпу, які проявляються в організації, керівництві та провокації у вчиненні правопорушень, що супроводжуються насильством, знищенням або пошкодженням майна, захопленням будівель, перешкоджання роботи органів державної влади. Визначено, що оперативні заходи департаменту захисту інтересів суспільства і держави щодо протидії масовим заворушенням спрямовані на контроль ситуації, недопущення переростання мирного зібрання в агресивний характер натовпу, протидія насильству, підпалам і погромам. Запропоновано оперативні заходи для поліцейських Департаменту

захисту інтересів суспільства і держави щодо протидії масовим заворушенням: складання оперативного плану, визначення завдань поліції, розробка і реалізація тактичних дій. Автором запропоновано внести поправки і доповнення до Закону України «Про національну поліцію» (роль і тактичні дії поліції під час масових заворушень), Кодексу України про адміністративні правопорушення (стаття про адміністративну відповідальність учасників масових заворушень), Положення про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції (розділ щодо визначення заходів з протидії масовим заворушенням). Заходи протидії негативному впливу інформації на широку громадськість, що містить пропаганду щодо порушення територіальної цілісності, заклики до насильства, блокування роботи органів влади, вчинення дій проти існуючого порядку, мають бути спрямовані на припинення роботи таких засобів масової інформації. Перспективами подальших дослідження може бути вивчення методів профілактики правопорушень під час масових заворушень.

Ключові слова: *масове заворушення, адміністративне законодавство, національна поліція, Департамент захисту інтересів суспільства і держави, протидія, заходи.*

In the article the author considers the current problem of development of administrative legislation in terms of improving the activities of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State of the National Police as a subject of counteraction to mass riots. The purpose of the article is to identify and describe the directions of development of administrative legislation in terms of improving the activities of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State of the National Police as a subject of counteraction to mass riots. The foundation of a democratic state governed by the rule of law is the protection of freedom of speech and the holding of peaceful assemblies. The study of the specifics of the organization of law enforcement activities of national police in relation to public safety and order during mass events requires significant review, identify the most common mistakes that occur in practice and develop proposals for the development of administrative legislation of Ukraine. The concept of mass riots can be described as aggressive and radical actions of members of the crowd, manifested in the organization, leadership and provocation in committing offenses accompanied by violence, destruction or damage to property, seizure of buildings, obstruction of public authorities. It was determined that the operational measures of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State to counteract mass riots are aimed at controlling the situation, preventing peaceful assemblies from becoming aggressive in the crowd, combating violence, arson and pogroms. Operational measures have been proposed for the police of the Department for the Protection of the Interests of Society and the State to counteract mass riots: drawing up an operational plan, defining police tasks, developing and implementing tactical actions. The author proposes to amend the Law of Ukraine "On National Police" (the role and tactical actions of the police during riots), the Code of Administrative Offenses of Ukraine (article on administrative liability of rioters), Regulations on the Department of Public and State Protection police (section on determining measures to combat riots). Measures to counteract the negative impact of information on the general public, including propaganda on the violation of territorial integrity, calls for violence, blocking the work of public authorities, taking action against the existing order, should be aimed at stopping such media. Prospects for further research may be to study methods of crime prevention during riots.

Key words: *mass riots, administrative legislation, national police, Department of protection of interests of society and the state, counteraction, measures.*

Постановка проблеми. В умовах реформування правоохоронної та судової системи виникає необхідність вироблення нового якісного правового забезпечення підтримання належного рівня публічної безпеки та порядку в державі, що набуває пріоритетності та актуальності в умовах європейській інтеграційних процесах. Слід звернути увагу на необхідність приведення чинної законодавчої бази, яка стосується діяльності правоохоронних органів у відповідність до

вимог сьогодення, що дозволить суттєво підвищити ефективність захисту прав і свобод громадян. Фундаментом у демократичній державі, де діє верховенства права, є захист свободи слова та проведення мирних масових зібрань.

Дослідження специфіки організації правоохоронної діяльності органів національної поліції стосовно забезпечення громадської безпеки та порядку під час проведення масових заходів потребує суттєвого перегляду, виявлення найбільш типових помилок, що трапляються на практиці і вироблення пропозицій розвитку адміністративного законодавства України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Юридичні проблеми протидії масовим заворушенням потребують невідкладного наукового і практичного вирішення. Нажаль, проблема масових заворушень науковцями вивчена фрагментарно, акцентується увага на лише кримінально-правових заходах з протидії цьому виду правопорушень. Варто загадати праці таких дослідників, як: В. І. Бояров, О. С. Володарська, Т. П. Гусак, М. О. Дячкін, М. Ісаєнко, Л. В. Капиця, О. П. Кузьменко, В. М. Махов, Р. П. Олійничук, М. М. Тараненко, П. В. Шалдирван та інші.

Проте, досі залишається багато не врегульованих правових питань щодо визначення і оформлення дій департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції, пов'язаних з припиненням масових заворушень, як надзвичайної ситуації соціального характеру, особливо в частині адміністративного законодавства.

Мета статті – визначити і охарактеризувати напрямки розвитку адміністративного законодавства в частині удосконалення діяльності департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції як суб'єкта протидії масовим заворушенням.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загострення соціальних, політичних, расових та релігійних протиріч в Україні призвели до появи осередків напруженості й конфліктів, що в деякій мірі навіть виходить за межі нашої держави. Втручання закордонних агресорів і деяких політичних сил унеможливають продуктивний розвиток держави та роблять її несприятливою для іноземних інвестицій. Породженням конфліктів в Україні є зростання масових безладів, що призводять до дестабілізації державного ладу, падіння авторитету державних органів влади, порушення функціонування сфери послуг. У результаті масових безладів заподіюється значний матеріальний збиток, в регіонах різко погіршується криміногенна ситуація. Слід враховувати й те, що ці злочини мають стійку тенденцію зростання, стають масштабнішими, організованими, зростає ступінь їх негативних наслідків [2, с. 109].

Під організацією масових заворушень, В. І. Бояров і П. В. Шалдирван розуміють, по-перше, діяльність, спрямовану на підшукування й підготовку осіб для участі в масових заворушеннях, об'єднання натовпу, а по-друге, керівництво такими діями, які спрямовані на збудження в людей негативного ставлення до законної влади, чинного в державі правопорядку і громадської безпеки та на підбурювання натовпу до вчинення насильства над громадянами, погромів, підпалів, знищення майна, озброєного опору представникам влади, захоплення будівель і насильницького виселення громадян [3, с. 104].

За даними Американського центру стратегічних і міжнародних досліджень (Center for strategic & international studies, CSIS) у європейських країнах антиурядові масові протести посилювалися, в середньому на 12,2% щорічно в період з 2009-го до 2019 року. Актію непокори 2019 року було на 216,4% більше, ніж 2009 року. В азієських країнах масові антиурядові протести зростали приблизно на 9,9% щороку в період між 2009-м і 2019 роками. Протести на Близькому Сході та в Північній Африці зростали і на 16,5%, що на 44,5% вище, ніж у середньому у світі. Зокрема, вуличні демонстрації із сутичками з правоохоронцями відбулися в Іраку, Ірані, Лівані, Алжирі, Єгипті, Лівії, Тунісі й Азербайджані [1].

За структурним поділом масові заходи, що проводяться в Україні, М. В. Возник поділяє на п'ять груп: 50% – громадсько-політичні акції, майже 31% заходів пов'язані з блокуванням транспортних комунікацій, 10% – з голодуванням, 3% – зі страйками та 6% – з іншими явищами [4].

Способи здійснення організаційних дій масових заворушень можуть бути різними: скликання натовпу; звернення до нього, підготовка й розповсюдження листівок або інших друкованих видань; заклики до непокори, вчинення опору представникам влади, оголошення звернень, у тому числі доведення до натовпу завідомо неправдивої інформації (цьому можуть передувати дії з розповсюдження відповідних чуток); підбурювання до погромів; розподіл ролей серед своїх прибічників; розробка планів дій натовпу з урахуванням настрою людей, накопичених ними образ із визначенням винних у стані, що склався, тощо [3, с. 104].

Така ситуація досить загрозлива, оскільки мають місце часті масові заворушення, що супроводжуються підпалами, погромами, зниженням майна і насильством щодо людей.

Тому, правоохоронним органам необхідно шукати юридичні механізми протидії таким антисоціальним явищам.

Останніми роками, прийняття українським суспільством системи європейських культурних цінностей зумовило розширення існуючих прав, свобод та інтересів громадян. У зв'язку з наростаючими процесами євроінтеграції назріла актуальна вимога в удосконаленні і розвитку адміністративного законодавства України в частині регулюванні охорони публічного порядку під час масових заходів.

Дослідниця Я. А. Долинна як напрямок розвитку адміністративного законодавства в частині організації охорони публічного порядку пропонує узаконення подання заяви до уповноважених органів громадськими діями про намір проведення певного масового заходу. На рівні керівництва правоохоронних органів повинен бути складений чіткий поетапний перелік дій працівників поліції при організації масових заходів. Повинні бути встановлені чіткі строки не тільки для своєчасної подачі заяви, але й для проведення певних заходів, які потрібні для з'ясування всіх деталей організування заходу. Можливо навіть, розробити механізм співпраці уповноважених органів та організаторів масових заходів, завдяки якому громадяни зможуть цілком законно користуватися своїм правом на проведення масових заходів, а зі сторони органів не виникне жодних питань [6, с. 273–274].

С. С. Чернявський, М. Л. Грібов, А. С. Корзун наголошують, що в Україні доцільно використовувати досвід правоохоронних органів країн ЄС щодо принципів превенції стихійних масових заворушень. До таких принципів належать: активне сприяння поліцією учасникам масових мирних акцій у реалізації їхніх законних прав й інтересів; забезпечення чіткого виконання учасниками таких акцій приписів національного законодавства щодо проведення мирних зборів; формування в суспільстві усвідомлення невідворотності покарання за порушення таких приписів [13, с. 21]. Тобто, головним превентивним заходом науковці вбачають роз'яснення правових наслідків від протиправних дій учасників масових заворушень, виконання положень законодавства.

Ще одним напрямком удосконалення адміністративного законодавства в частині протидії масовим заворушенням є визначення і перекриття грошових потоків завідомо оплачених мітингів. Необхідно законодавчо закріпити обов'язкове публічне оголошення організаторами про джерело фінансування масових заходів. Такий крок є необхідним щоб виявити можливі злочинні канали фінансування проплачених мітингів щодо підбурення громадськості проти політики діючих органів влади, повалення конституційного устрою країни.

Цю думку підтримує А. С. Корзун, який вказує, що велика частина організаторів, як правило, проходять підготовку за програмами, що розробляються та фінансуються неурядовими, громадськими організаціями та благодійними фондами у щільній співпраці спеціальними службами іноземних держав та організацій. Те саме стосується і бойовиків, які є основною ударною силою з перетворення масових заходів мирного характеру на заворушення [8, с. 141].

На основі опрацювання результатів проведеного дослідження, можна запропонувати оперативні заходи для поліцейських Департаменту захисту інтересів суспільства і держави щодо протидії масовим заворушенням: складання оперативного плану, визначення завдань поліції, розробка і реалізація тактичних дій.

Оперативний план – повинен містити короткий опис того, як поліція буде реалізовувати свої стратегічні наміри і, зокрема, як поліція діятиме під час зібрання.

Завдання поліції – впливають зі стратегічних намірів і можуть включати захист важливих об'єктів або конкретних осіб, а також запобігання порушенню нормального руху громадського транспорту. Відправним завданням завжди має бути сприяння проведенню зібрання, але слід приділяти увагу й питанню про те, як забезпечити співрозмірність реагування поліції на порушення порядку або насильство.

Тактичні дії – це способи виконання завдань поліції з охорони правопорядку. Наприклад, для виконання завдання сприяння зібранню оперативний командир може використовувати тактику, що спирається на співробітників із взаємодії з місцевою громадою. З іншого боку, якщо мова йде про зібрання, що супроводжується насильством, завданням поліції може бути розгін зібрання, а в надзвичайних обставинах тактичні дії можуть включати в себе використання сльозогінного газу та/або водометів [11, с. 70].

Отже, оперативні заходи департаменту захисту інтересів суспільства і держави щодо протидії масовим заворушенням спрямовані на контроль ситуації, недопущення переростання мирного зібрання в агресивний характер натовпу, протидія насильству, підпалам і погромам.

Виходячи з досвіду діяльності органів Національної поліції під час проведення масових заходів, можна констатувати, що процес організації та забезпечення публічного порядку поділяється на три етапи:

– підготовчий, який починається з моменту отримання завдання на підтримання публічного порядку під час проведення масового заходу;

– виконавчий, який охоплює дії нарядів і керування ними безпосередньо під час проведення масового заходу;

– заключний, який здійснюється шляхом згортання сил і засобів та зосередження їх у призначених пунктах і підбиття підсумків несення служби [2, с. 113].

Заходи оперативних підрозділів органів національної поліції із протидії масовим заворушенням, на погляд М. Л. Грїбова та О. О. Пустового, доцільно об'єднати в такі групи: 1) заходи з виявлення ознак підготовки масових заворушень; 2) заходи із запобігання масовим заворушенням; 3) заходи з припинення масових заворушень; 4) заходи з розслідування масових заворушень [5].

Заходи протидії негативному впливу інформації на широку громадськість, що містить пропаганду щодо порушення територіальної цілісності, заклики до насильства, блокування роботи органів влади, вчинення дій проти існуючого порядку, мають бути спрямовані на припинення роботи таких засобів масової інформації.

До безпосередніх заходів протидії негативному впливу інформації, що містить пропаганду вчинення дій проти громадського порядку, О. В. Олішевський відносить такі: 1) проводити дезорганізаційні заходи через надання правдивої інформації ЗМІ та соціальні мережі щодо дій організаторів, виконавців, пособників та підбурювачів злочину, справжньої їх мети, схем фінансування їхньої діяльності тощо; 2) залучати медіаторів (незалежних посередників, що здійснюють допомогу сторонам у вирішенні конфлікту), авторитетних людей із закликами про припинення неправомірних дій та необхідності звільнити певну територію чи інше місце; 3) налагоджувати контакти та переговори з особами, які активно висловлюють невдоволення; 4) усувати світлові та звукові ефекти, специфічний ритм і мелодію музики, так званого тла «наркотизації», коли навіюваність значно підвищується, а раціональний контроль за поведінкою гальмується; 5) попереджувати подальше збільшення кількості людей та створювати умови для їх розосередження; 6) переводити увагу людей на інші об'єкти, явища, обставини тощо; 7) оголошувати про те, що ведеться відеозйомка учасників натовпу, звертатися до конкретних активно налаштованих осіб з назвою конкретних прізвищ; 8) попереджувати учасників про можливість застосування сили та спеціальних засобів, затримання активних учасників і притягнення їх до відповідальності; 9) установлювати й тимчасово ізолювати агресивно налаштованих осіб тощо [9, с. 172-173].

Варто зазначити, що нагальних змін потребує і діюче адміністративне законодавство, в якому непрописана відповідальність за поширення недостовірних новин у засобах масової інформації телеканалами, електронними-сайтами та друківаними медіа.

Пропонується ввести до 2. «Особливої частини», Глави 14 «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку» Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х [7] статтю 185 про «Адміністративну відповідальність учасників масових заворушень», текст якої викласти в наступній редакції: «друк та поширення у засобах масової інформації та Інтернет ресурсах антиукраїнських агітаційних матеріалів щодо непокори правоохоронним структурам, зміни територіальної цілісності країни, захоплення чи перешкодження роботи державним органам влади, закликати до насильства щодо конкретно особи або групи осіб, розпалювання ненависті та пропаганда жорстокості – караються штрафом від 50000 до 1000000 гривень». Передбачається, що таке доповнення до адміністративного законодавства створить перешкоду для засобів масової інформації щодо поширення антиукраїнської пропаганди та створення рейкових (неправдивих) новин про соціально-економічні та політичні події в Україні.

Проте, крім інформаційної роботи і боротьби із антиукраїнською пропагандою, необхідний силовий вплив щодо припинення агресивних протиправних діянь під час масових зібрань.

Протидія масовим заворушенням відноситься до компетенції органів національної поліції, як основного суб'єкта захисту прав свобод, свобод і законних інтересів громадян. Діяльність правоохоронних органів орієнтована також на захист і безпеку органів державної влади України.

Закон України Закону України «Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [12], визначає повноваження цього правоохоронного органу в сфері протидії масовим заворушенням.

Так, Стаття 2 визначає завдання поліції: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [12].

Пропонується Статтю 2 доповнити пунктом 5, який слід викласти в наступній редакції: «надання послуг особистої охорони публічним особам, громадським діячам, журналістам при проведенні масових заходів». Передбачається, що це дозволить уберегти життя і здоров'я державним службовцям, громадським лідерам, народним депутатам та журналістам при виконанні ними своїх посадових обов'язків. Крім того, поліцейська охорона забезпечить належне і безперервне функціонування органів державної влади, політичних партій, громадських організацій, засобів масової інформації.

У Статті 23 прописано основні повноваження поліції: вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях [12]. *Вважаємо за потрібне статтю 23 доповнити пунктом 3б, який викласти в наступній редакції: «забезпечення громадської безпеки та охорони під час масових заходів культурного, розважального, спортивного, політичного характеру».* Передбачається, що такий припис дозволить уточнити роль поліції під час проведення мирних зібрань громадян.

У Статті 30 охарактеризовано види поліцейських заходів: 1) Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом. 2) Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу [12].

З метою попередження масових заворушень в регіонах держави пропонується доповнити статтю 30 пунктом 3, який варто викласти в наступній редакції: «Поліція для захисту публічних інтересів має право здійснення функцій контролю і нагляду за діями груп осіб чи окремих громадян під час проведення масових зібрань з метою недопущення прояву насильницьких дій, висловлювання антиукраїнських заяв, захоплення органів влади та вчинення терористичних актів». На нашу думку, таке доповнення, дозволить закріпити на законодавчому рівні роль поліції щодо захисту публічних інтересів.

У Статті 45 вказано про застосування спеціальних засобів для припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень: спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби, гумові і пластикові кийки, водомети, бронемашини, засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил [12].

Зокрема, Статтю 45 вважаємо за потрібне доповнити пунктом 9, щодо розширення спеціальних засобів поліції при порушення громадського порядку чи масових заворушень, який слід викласти в наступній редакції: «використання засобів прослуховування телефонів, моніторинг інформації з соціальних мереж та менеджерів (Viber, Telegram, WhasAp, Zoom та інші), пристроїв ведення прихованого відеозапису – для виявлення антиукраїнських закликів до заворушень, мітингів, агресії, підпалів і погромів, вчинення злочинних дій та масової непокори громадян, повалення органів державної влади, проявів расової, статевої, релігійної та політичної дискримінації». Також, до тексту Статті 45 доцільно ввести пункт 10, в якому слід зазначити, що «поліція має право на використання безпілотних літальних апаратів та поліцейських дронів для відслідковування і коригування тактичних дій при розгоні масових зборів, якщо вони мають агресивний характер». На наше переконання, такі заходи сприятимуть об'єктивній оцінці ситуації під час масових пікетів та оперативному прийнятті управлінських рішень з боку керівників департаментів національної поліції щодо застосування оперативних дій стороною окремих агресивних учасників (перевірка, затримання, обшук помешкання, стеження, вилучення заборонованих предметів і зброї). Крім того, такі спецзасоби суттєво розширяють можливості поліції та департаменту захисту інтересів суспільства і держави стосовно протидії адміністративним правопорушенням під час масових зборів, а також дозволять ведення контрзаходів на дії спецслужб іноземних держав (насамперед Росії та невизнаних республік ДНР та ЛНР) щодо попередження дестабілізації політичної ситуації в Україні.

Такі пропозиції щодо змін до Закону України «Про національну поліцію» можуть уточнити роль і дії підрозділів національної поліції щодо попередження та протидії масовим заворушенням, які мають антиукраїнський або насильницький характер. Втім, слід відмітити, що наве-

дені вище пропозиції змін до законодавства жодною мірою не суперечать конституційному праву на мирні масові зібрання громадян, а спрямовані лише на протидію агресивним волевиявленням натовпу, захист інтересів держави, захист майна, життя і здоров'я учасників зборів.

Проте, наразі невизначеним залишаються заходи та напрямки діяльності департаменту захисту інтересів суспільства і держави національної поліції як суб'єкта протидії масовим заворушенням. Зокрема, в положенні про департамент захисту інтересів суспільства і держави визначені його функції: а) запобігання організації масових заворушень і протиправних дій, які посягають на громадський порядок; б) протидію провокування масових заворушень та інших протиправних дій, які посягають на громадський порядок, поширення матеріалів із закликами до насильства, жорстокості, розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, у тому числі з використанням засобів масової інформації [10].

Вважаємо за потрібне доповнити існуюче положення окремим розділом «про заходи протидії масовим заворушенням», які має право застосувати департамент захисту інтересів суспільства і держави національної поліції:

- загально-соціальна профілактика (роз'яснення, виховні бесіди серед молоді, патріотичне виховання);
- боротьба з корупцією в органах влади;
- ведення контрольно-наглядової діяльності за засобами масової інформації (встановлення політичної цензури, виявлення та ліквідація фейкових новин);
- охоронні послуги (особиста безпека для державних службовців, громадських діячів, журналістів);
- контрольно-наглядова діяльність за політичними партіями, громадськими організаціями (обшуки, нагляд, перевірки організацій, з метою припинення агресивної антиукраїнської пропаганди);

– виявлення і припинення діяльності незаконних збройних формувань та воєнізованих груп, з метою попередження терористичних актів та блокування роботи органів державної влади.

Департамент захисту інтересів суспільства і держави повинен активно співпрацювати зі іншими структурними підрозділами національної поліції для застосування превентивних заходів щодо протидії масовим заворушенням в регіонах України. Для цього необхідно вести поправки в діюче законодавство.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Поняття масові заворушення можна охарактеризувати як агресивні і радикальні дії осіб у складі натовпу, які проявляються в організації, керівництві та провокації у вчиненні правопорушень, що супроводжуються насильством, знищенням або пошкодженням майна, захопленням будівель, перешкоджання роботи органів державної влади.

Запропоновано оперативні заходи для поліцейських Департаменту захисту інтересів суспільства і держави щодо протидії масовим заворушенням: складання оперативного плану, визначення завдань поліції, розробка і реалізація тактичних дій.

Автором запропоновано внести поправки і доповнення до Закону України «Про національну поліцію» (роль і тактичні дії поліції під час масових заворушень), Кодексу України про адміністративні правопорушення (стаття про адміністративну відповідальність учасників масових заворушень), Положення про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції (розділ щодо визначення заходів з протидії масовим заворушенням).

Перспективами подальших дослідження може бути вивчення методів профілактики правопорушень під час масових заворушень.

Список використаних джерел:

1. Bonnasse-Gahot L., Berestycki H., Depuiset M.-A., Gordon M. B., Sebastian R., Rodriguez N., Nadal J.-P. Epidemiological modelling of the 2005 French riots: a spreading wave and the role of contagion. *Scientific Reports*. 2018. Vol. 8. doi: 10.1038/s41598-017-18093-4.
2. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.
3. Бояров В. І., Шалдирван П. В. Масові заворушення: особливості кваліфікації. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. Т. 7, № 4. С. 9–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaa_u_2014_7_4_3.

4. Возник М. В. Організаційно-правові засади управління органами внутрішніх справ при забезпеченні масових заходів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2010. С. 22.
5. Грібов М. Л., Пустовий О. О. Заходи оперативних підрозділів з протидії масовим заворушенням. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (14). С. 231–247
6. Долинна Я. А. Щодо організації охорони публічного порядку під час проведення масових заходів : *Тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. Сучасні проблеми адміністративно-го права та процесу* (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. Харків, 2017. С. 272-274. 295 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Корзун А. С. Зміст протидії масовим заворушенням оперативними підрозділами Національної поліції України. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 82. С. 136–150.
9. Олішевський О. В. Стан та перспективи протидії негативному впливу інформації, що містить пропаганду вчинення дій проти громадського порядку. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2 (19). С. 167–175.
10. Положення «Про Департамент захисту інтересів суспільства і держави Національної поліції» : наказ Національної поліції України від 15.04.2020 р. № 297 ДСК. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Наказ%20НП%20297%20-%2015042020%20положення%20ДСК.pdf>.
11. Права людини і забезпечення правопорядку під час публічних зібрань : Керівництво / Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ. Варшава, 2017. 153 с. URL: <https://www.osce.org/uk/odhr/375751?download=true>
12. Про Національну Поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
13. Чернявський С. С., Грібов М. Л., Корзун А. С. Використання в Україні зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 8–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvvs_2021_1_3.